ضربی‌های ردیف میرزا عبدالله
برای قانون

ملیحه سعیدی

مؤسسه‌ی فرهنگی ـ هنری ماهور
تهران ۱۳۹۵

تقدیم به بزرگ‌بانوی موسیقی ایران‌زمین
استاد ارفع اطرایی

وقتی استاد، سازش را به غم کوک می کند، اندوه شاعرانه‌ای را می‌توان در مضراب‌هایشان احساس کرد؛ و آن دَم که ایشان سازشان را به شادی می‌نوازند می‌توان سرخوشی کودکانه‌ای را جست‌وجو کرد که نشان از حقیقت زندگی دارد و امروز به نجابت نام ایشان کوکِ سازِ همه‌ی یاران به یک آهنگ است.

ملیحه سعیدی

فهرست

پیشگفتار ۷

نشانه‌ها ۸

اصطلاحات ۱۶

دستگاه شور ۱۸

دستگاه سه‌گاه ۴۸

دستگاه چهارگاه ۵۱

دستگاه ماهور ۶۰

دستگاه همایون ۷۵

دستگاه نوا ۸۱

پیشگفتار

به نام صاحب هنر

از آنجا که هنر در ذات بشر منشأ الهی دارد می بایست حرمت آن نیز در شأن و مقام احدیت باشد. تجلی زیبایی هنر، بار رسالتی است بر دوش هر هنرمند که یکی از رَنگ‌های الوان آن هنر موسیقی است. موسیقی عامل آرامش روان ، بستر جذبه و شور و شوق و ارتقای معنوی است. فرهنگ موسیقی این مرز و بوم اصالتی چندین هزاره دارد که در وجود هر ایرانی ریشه دوانیده و جزءِ لاینفک روحی و حتا جسمی وی است. پاسداری از این فرهنگ نیازمند آن است تا از هرگونه موسیقی که انطباقی با ذات و روحیات و فرهنگ این ملت ندارد اجتناب شود و اصالت موسیقی ایران تحت تأثیر نامطلوب و ناموزون‌ها قرار نگیرد. ریشه‌ی هویتیِ موسیقی اصیل بیانگر مقام شامخ و افتخارآفرین هر ایرانی است و حمایت و پشتیبانی از این اصالت نیز تعهدی برای این ملت و این سرزمین است. پس نگاهبان این آبرو و حیثیت خواهیم ماند و این نگاشته گامی برای حفظ سرمایه‌هاست.
تشکر ویژه‌ای دارم از خانم حنانه سعیدی که در تمام مراحل ضبط سی‌دی این کتاب و مقابله‌ی نت‌های آن مرا یاری نمودند و بی حمایت ایشان این اثر به‌سختی به انجام می‌رسید. از معاونت محترم وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و رئیس موزه‌ی موسیقی جناب آقای علی مرادخانی که پذیرفتند این اثر تدوین و ضبط شود و نیز از جناب آقای محمد موسوی، مدیر مؤسسه‌ی فرهنگی ـ هنری ماهور که این اثر را به چاپ رساندند صمیمانه سپاسگزارم.

ملیحه سعیدی
تهران ـ تابستان ۱۳۹۵

رِنگ: فرمی موزون (ریتمیک) و بدون کلام از فرم‌های موسیقیِ سازی ایران است که معمولاً در قالب وزن پُرتحرک $\frac{6}{8}$ ارائه می‌شود. گاهی هم وزن رنگ‌ها $\frac{3}{4}$ یا مخلوطی از این دو وزن است. هر دستگاه رنگ خاصی دارد و رنگ‌ها معمولاً در انتهای یک دستگاه یا آواز نواخته می‌شوند. رنگ اصولاً در هر دستگاه یا آواز، در گوشه‌های مهم همان دستگاه یا آواز ساخته می‌شود.
رنگ ویژگی‌های خاص خود را دارد و بر اساس گوشه‌ها لحن بندی می‌شود و، در عین حال، فاقد پایه و برخلاف چهارمضراب است و نیز به‌خاطر نوع وزن و ضربی که دارد نشاط‌آور است.
برای تنظیم و اجرای رنگ روی ساز قانون حتی‌الامکان از تکنیک‌ها و امکانات ساز قانون استفاده شده و علاوه بر نوشتن و نواختن ملودی‌ها در ساز قانون، سعی کرده‌ام پایه‌ها، آکوردها، و دیگر امکانات اجرایی در این ساز به کار گرفته شوند.